[א](רבן) שמעון אומר בכלים טמאין בקרקע טהורין א"ר פפא אפילו למ"ד טומאת משקין דאורייתא משקי בית מטבחיא [א]הלכתא גמירי לה א"ל רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא ואלא הא דאמר ר"א [ב]אין טומאה למשקין כל עיקר תדע שהרי העיד [ג](יוסף) בן יועזר איש צרידה על משקי בית מטבחיא דכן ואי הלכתא גמירי לה מי גמרינן מינה א"ל רבינא לרב אשי והא ר"ש דאמר טומאת משקין דאורייתא [ד]דתניא ר' יוסי ור' שמעון אומרים לכלים טהורין לאוכלין טמאין והכא קאמר [ה](רבן) שמעון בכלים טמאין בקרקע טהורין ואי הלכתא היא מה לי בכלים מה לי בקרקע קשיא אמר רב פפא הא דאמרת בקרקע טהורין לא שנו [ב]אלא מים אבל דם לא ומים נמי לא אמרן אלא דהוי רביעית [ו]דחזי להטביל ביה מחטין וצינורות אבל [ג]לא הוי רביעית טמאין: אמר מר רבי יהודה אומר לכל טמא למימרא דסבר רבי יהודה טומאת משקין לטמא טומאת כלים דאוריית' [ז]והתנן [ד]כל הכלים שיש להן אחורים ותוך כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצופין נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו לא נטמא תוכו א"ר יהודה [ה]במה דברים אמורים שנטמאו מחמת משקין אבל נטמאו מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו ואי סלקא דעתך טומאת משקין לטמא כלים דאורייתא מה לי נטמא מחמת משקין מה לי נטמא מחמת שרץ אמר רב יהודה אמר שמואל חזר בו ר' יהודה רבינא אמר לעולם לא הדר הא במשקין הבאין מחמת ידים הא במשקין הבאין מחמת שרץ אי הכי אדתני במה דברים אמורים שנטמאו מחמת משקין ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים במשקין הבאין מחמת ידים אבל במשקין הבאין מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו נטמא תוכו אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא חזר בו רבי יהודה איבעיא להו מכלים הוא דהדר ביה אבל באוכלין כרבי יוסי ורבי שמעון סבירא ליה או דילמא לגמרי הדר ביה כרבי מאיר אמר רב נחמן בר יצחק תא שמע [ח]פרה ששתתה מי חטאת בשרה טמא[ט] [ו]רבי יהודה אומר

בטלו

רבן[י] **שמעון אומר בכלים טמאין.** רבן[כ] שמעון לטעמיה דאמר לעיל טומאת משקין דאוריי' ואפי' לטמא אחרים כדתניא גבי ספק משקה לטמא אחרים רבן שמעון אומר באוכלין טמא [טו.] הלכך במשקי בית מטבחיא לא מצו רבנן לטהורינהו: **בקרקע טהורין.** ולקמן מתרגם ליה אמים ודאיכא רביעית דאיכא תורת מקוה עלה למחטין וצינורות דמדאורייתא לא מקבלי טומאה כדכתיב (ויקרא יא) מקוה מים יהיה טהור ורביעית הויא מקוה מדאוריית' דלי כתיב ארבעים סאה באדם הוא דכתיבי דנפקא לן[ל] מאת כל בשרו[מ] מים שכל גופו עולה בהן אבל לכלים קטנים אין צריך אלא כדי שיתכסו במים ובציר מרביעית גמרא גמירי לה דלא חשיב למיהוי מקוה וכיון דבעלמא מדאורייתא לא מיטמו ורבנן הוא דבטלו רביעית דמקוה שלא יטבילו כלים בפחות מארבעים סאה כדאמרינן בנזיר (דף לח.) עשר רביעיות הן ופרכינן והא איכא רביעית דמקוה ומשנינן בר מינה דהיא דבטלו רבנן בפרק שלשה מינין ותניא נמי[נ] זה הכלל כל שאדם טובל בו ידים וכלים טובלי' בו וגזרו טומאה אף על המשקין שבקרקע כל כמה דהוי בציר מארבעים סאה והכא גבי מטבחיא אוקמוה אדאורייתא וטהורים: **הלכתא גמירי לה.** מסיני דלא מיטמאו: **מי גמרינן מינה.** דטומאת שאר משקין לאו דאורייתא הא אמרת אפילו היא דאורייתא גמירי בהני דטהורין והיכי מייתי רבי אליעזר[ס] טעם למילתיה מהכא: **והא רבי שמעון.** דמשום דסבירא ליה טומאת משקין דאורייתא קאמר הכא בכלים טמאין משום דבשאר משקין דאורייתא ובקרקע הוא דטהורין משום דגבי שאר משקין דרבנן אלמא לאו הלכה למשה מסיני הוא וקשיא לרב פפא דאי הלכתא היא מה לי בכלים דגבי שאר משקין דאורייתא מה לי בקרקע: **קשיא** גרסינן. הא דרב פפא לאו מילתא היא וכי אמרה לאו אדעתיה ולא היה זכור למשניות הללו: **א"ר פפא הא דאמרת.** לרבי שמעון בקרקע טהורין לא שנו אלא מים דאיכא שם מקוה עליהן במחובר: **אבל דם.** אין בו חילוק בין קרקע לכלים דטומאה דידיה דאורייתא אף בקרקע ולר"ש כי איתמר דכן דיוסף בן יועזר אמים לחודייהו איתמר דהוי רביעית כדפרשינן: **צינורות.** שטווין בהם זהב: **אבל ליכא בהו רביעית.** דמדאורייתא לא חזו למקוה ומדאוריי' טמאין אף במחובר ה"נ טמאין ולקיימא לן שיעור טומאת משקין ברביעית °הני מילי לטמא אחרים אבל לעצמן טמאין בכל שהן כדתנן בטהרות (פ"ג מ"ג) ומייתינן לה בגמרא דכל שעה (לקמן לג:) טמא מת שסחט כו' כיון שיצתה טפה ראשונה נטמאת בכביצה: **אמר מר רבי יהודה אומר.** גבי ספק משקה לטמא אחרים לכל טמא [לעיל טו.] ואפילו לכלים אלמא ודאי נגיעתן מטמא כלים מדאורייתא מדמטמינן ספק דידהו: **שיש להם אחורים ותוך.** שראויין להשתמש בהן בתוכן ובאחוריהן: **מרצופין.** של עור: **שנטמאו** (א) **במשקין.** דטומאתן לאו דאורייתא לכלים ורבנן הוא דגזור בהו משום משקה זב וזבה שהן אב הטומאה ועבדי בהו רבנן היכירא שאם נטמא גבו לא נטמא תוכו כי היכי דלידעו דהך טומאה לאו דאורייתא דלא לשרפו עליה תרומה וקדשים כדאמרינן בבכורות (דף לח.) בעדותו של חוקיה אבי עקש: **אבל מחמת שרץ.** דטומאתן דאורייתא: **חזר בו ר' יהודה.** מההיא דלעיל: **הא במשקין הבאין מחמת ידים.** שגזרו חכמים טומאות שניות על ידים סתם וגזרו עליהן שיטמאו משקין להיות תחלה והויא דרבנן הוא: **אי הכי הא דקתני אבל נטמאו מחמת שרץ וכו'.** דלא אשכח נטמא גבו נטמא תוכו אלא בנגעו בשרץ עצמו לישמעינן אפילו משקין: **אבל באוכלין כרבי יוסי ורבי שמעון סבירא ליה.** דמשקין מטמאין אוכלין מדאורייתא: **כרבי מאיר.** דאמר לא מיטמא אפי' אוכלין אלא מדרבנן: **פרה.** של זבח או של חולין: **ששתתה מי חטאת.** ושתהוי בעודן במעיה: **בשרה טמא.** שמקבלת טומאה מהן דמי חטאת מטמאין אפי' אדם וכלים כדכתיב (במדבר יט) והנוגע במי הנדה וגו':

בטלו

אבל דם לא. °וא"ת אדרבה בדם יש לטהר טפי אפי' בכלים דדם קדשים לא איתקש למים כדאמרי' לעיל שאינו נשפך כמים אין מכשיר וי"ל דהכי פי' אבל דם היכא דמטמא כגון דם חולין או בעלי מומין או זבח שנפסל בו: **אלא** דהוי רביעית דחזי להטביל בהו מחטין וצינורות. מכאן אומר ר"י שיש לדקדק דמקוה שכולו שאוב אינו פסול אלא מדרבנן דמשקין בית מטבחיא שהן דכן ע"כ הן שאובין מדמפליג בין דם למים ולא מפליג בין שאובין למחוברין ואמר דחזי להטביל בהו מחטין וצינורות ועוד תניא בתוספתא דמסכת מקוואות (פ"ב) מקוה שהניחו ריקן ומצאו מלא כשר והיינו משום דספיקא דרבנן לקולא וריקן נמי משמע שלא היה בו כלום מדלא קאמר שהניחו חסר והא דתניא בת"כ אך מעין ובור יכול אפילו מלא בכתף תלמוד לומר מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים נ"ל דאסמכתא בעלמא הוא ואם תאמר כיון דכולו שאוב כשר מדאורייתא אמאי גזרו רבנן בשאיבה כלל ויש לומר דגזרו שאיבה אטו דילמא אתי לאטבולי במנא דבתוך הכלי ודאי אסור לטבול מדאורייתא [ע]ואור"י דכי נמי בטלו רביעית דמקוה [פ]מכל מקום כל שהוא דמעין לא בטלו מדתנן בת"כ דמעין מטהר בכל שהוא והמקוה בארבעים סאה והא דמקוה במ' סאה היינו לבתר דביטלו רביעית ואפילו הכי קתני דמעין מטהר בכל שהוא הקשה ר"י בשם הרב רבינו שלמה דאמר בפרק חומר בקודש (חגיגה כב.) גבי מקוה שחלקו בגל תדע דבעי' כשפופרת הנוד דהא ארעא חלחולי מחלחלא ובעינן ארבעים סאה במקום אחד וארעא חלחולי מחלחלא לא שייך אלא במעין ובעינן ארבעים סאה במקום אחד והתם מיירי בדבר שכל גופו עולה בפחות דאם לא כן מה ראיה צריך[צ]: ה"ג **נטמא** תוכו נטמא גבו נטמא גבו לא נטמא תוכו. וכן גרס רש"י ואף על גב דכל כלי שטף נמי דינו כן מכל מקום נקט כרים וכסתות ושקין ומרצופין משום דרבי מאיר פליג בהני דווקא דקתני סיפא רבי מאיר אומר כל שיש לו תוברות יש לו אחורים ותוך ושאין לו תוברות וכו' תוברות פירושו אפירות שפה לפיכך סביב כעין מכנסים דלזה אין מהפכין אותן להשתמש בצד אחר ויש לו דין אחורים ותוך לענין שאם נטמא גבו לא נטמא תוכו כמו שאר כלי שטף:

הא

עין משפט נר מצוה

קיח א מיי' פ"י מהל' טומאת אוכלין הלכה טו:
[ב עיין מיי' שם פט"ו הלכה ה. מהגהות מהרי"ן נגלא ז"ל:]
ג מיי' (פ"ד) מהלכות טומאת אוכלין הלכה ב:
קיט ד ה מיי' פכ"ח מהל' כלים הל' א ב [ופי"ז מהל' אבות הטומאה הל' ג]:
קכ ו מיי' פט"ו מהל' פרה אדומה הל' ז:

רבינו חננאל

י' שמעון אומר נטמאו בקרקע טהורין בכלים טמאים. סוגיא דשמעתא ב סבר עיקר טומאת משקה מדרבנן, ומשקי בית מטבחיא אוקמינהו בדאורייתא דכן ממש, ולא גזרו בהו כלל. ושמואל סבר טומאת משקין לעצמן דאורייתא, לטמא אחרים מדרבנן, ובמשקה בית מטבחיא לא גזרו לטמא אחרים. אמר רב פפא אפילו למאן דאמר טומאת משקין דאורייתא משקה בית מטבחיא דכן הלכתא גמירי לה הכי, ואקשי עליה רב הונא בריה דרב נתן מר] אליעזר דאמר אין טומאה למשקין כל עיקר תדע שהרי העיד כו', ואי הלכתא היא מהלכתא מי גמרינן, ולא מצא רב פפא תשובה ולא דחינן ליה, והא לא עלתה בתיובתא. אבל הא דאמר רבינא האמר ר' שמעון דאמר טומאת משקין דאורייתא, דתניא ר' יוסי ור' שמעון אומרים לאוכלין טמאים לכלים טהורין, וקתני הכא בכלים טמאים בקרקע טהורים, ואי הלכתא גמירי לה מה לי בכלים מה לי בקרקע. [א] הא פירקה רב פפא ואמר הא דאמר ר' שמעון בקרקע טהורין לא אמרן אלא במים שיש בהן כדי רביעית דחזו לאטבולי בהו מחטין וצנורות, כגון מקוה, מים שהוא טהור, אבל אין בהן כדי רביעית א וזהו שאמר רב פפא זבחים כדגרסינן בשחיטת קדשים פ"ב. מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות ונתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר, ואמרינן משמיה דר' יוחנן ד רובו, אמר רב פפא ואם רח ממנו רביעית טבילין בו מחטין וצינוריות דמהכשרא מקוה קא אתו. אמר מר ר' יהודה אומר לכל טמא, לומר בין ליטמא בין טמא בין לכלים בין אוכלין. ואקשינן וכי ר' יהודה אית ליה טומאה משקין מדאורייתא כלל [ב], והא תניא כל הכלים יש להם אחורים ותוך, תן הכרים והכסתות שקין והמרצופין שיש הם אחוריים. שפעמים אין עליהם, ויש להם תוך פעמים טוען בתוכם. תן אלו נטמא גבן לא ומא תוכם נטמא תוכם ומא [נ"א: לא נטמא] ן, אמר ר' יהודה במה ברים אמורים בטומאת שקין, כלומר שהיא דרבנן שאין טומאתן מן תורה, אבל טומאת שרץ נטמא גבן נטמא תוכן נטמא גבן. הא אשכחן לר' יהודה דשני ליה בין טומאת משקין טומאת שרץ, ואי טומאת משקין נמי דאורייתא היא מה לי טומאת משקין מה לי טומאת שרץ כולה טומאה דאורייתא א. ואמרינן חזר בו ר' יהודה ואמר אין למשקין טומאה מדאורייתא, ואע"ג דאמר רבינא לעולם לא הדר ביה, ואוקמה

מסורת הש"ס

א) [ל"ל רבן], ב) [לעיל טז. וש"נ], ג) [ל"ל ר' יוסי], ד) [לעיל טז.], ה) [ל"ל רבי], ו) [עי' תוס' ע"ז עה: ד"ה מים שהגדה כו'], ז) כלים פכ"ה משנה א ועי' ר"ש שם, ח) פרה פ"ט [מ"ה], ט) [מעת לעת], י) [ל"ל רבי], כ) [ל"ל רבי], ל) [לקמן קט.], מ) ויקרא יא, נ) תוספתא מקוואות פ"א ה"ו, ס) נ"א: אלעזר, ע) [ועי' תוס' ב"ב סו. ד"ה מכלל], פ) [כדאיתא נזיר לח.], צ) [ועי' תוס' נזיר לח. ד"ה בר מכוסו],

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מרצופין של עור שנטמאו מחמת משקין:

◆

גליון הש"ס

ברש"י ד"ה אבל לית בהו רביעית וכו' הנ"מ לטמא אחרים. עי' לעיל יד ע"א תוד"ה דאיכא משקין: תוס' ד"ה אבל דם לא. תמוה לי כמה דפשיטא להו לתוספת דבדם ליכא טומאה דאוריי' ומדמי טומאה להכשר והא לעיל דף טו ע"ב אמרינן ת"ש ונשפך אהכן וכו' מאי לאו טומאת דם הרי דדם טמא מדאוריית' וכן מבואר מדברי תוס' שם ד"ה מדרבנן הוה מצי לאוקמי מדאורייתא וכמ"ד וכו' הכי דס"ל דלמ"ד דטומאת משקין דאורייתא גם דם קדשים טמא דאורייתא ולע"ג:

◆

מוסף רש"י

לכלים טהורין. אם נולד ספק זה בכלים, כגון משקין טמאים שנשפכו לבין הכלים, ספק נגעו ספק לא נגעו, טהורין, דקסברי משקין אין מטמאין כלי אלא מדרבנן ועל ספיקו לא גזרו (לעיל טו.). לאוכלין טמאין. אם נולד ספק זה באוכלין, כגון משקין טמאין שנשפכו לבין הככרים ספק נגעו ספק לא נגעו, טמאין, דקסברי משקין מטמאין אוכלין מדאורייתא, הלכך ספק נמי ברשות היחיד טמא (שם).

◆

רבינו חננאל (המשך)

להאי דתני ר' יהודה לכל טמא במשקין הבאין מחמת שרץ, והא דתני נטמא גבו לא נטמא תוכו במשקין הבאים מחמת ידים, נדחו דבריו ועמדה השמועה ש"מ הדר ביה. איבעיא להו מכלים הדר ביה ואמר המשקין אין מטמאין את הכלים מן התורה אלא מדרבנן. אבל באוכלין כר' יוסי ור' שמעון סבירא ליה דאמרי לאוכלין טמאין, או דלמא לגמרי הוא דהדר כר' מאיר דאמר לטמא אחרים טהור. ת"ש פרה ששתתה מי חטאת בשרה טמא מעת לעת. ר' יהודה אומר בטלו במעיה. ואי ס"ד דסבר ר' יהודה דיש טומאה למשקין באוכלין, וכי בהאי כר' יוסי ור' שמעון סבירא ליה, נהי דלא מטמיא טומאה חמורה כאב לטמא במשא כאשר עיקר מי חטאת ותורתם, שהן מאבות הטומאה ומטמאין אדם במשא וכלים וכל שכן אוכלין. כדתנן למעלה מהן נבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה שמטמאין האדם במשא לטמא בגדים, טומאה

א) מדברי רבינו נראה דלא גרס בגמ' קשיא ואפשר דלזה רמז רש"י קשיא גרסינן לאפוקי מגי' הר"ח. ב) ר"ל לטמא את הכלים וכן במסקנא דאמר דחזר בו ר"י ואמר דאין למשקין טומאה דאורייתא ר"ל לטמא את הכלים.